Oponentský posudok

Habilitačná práca: „Hodnotenie individuálnych behaviorálnych vlastností – temperamentu pri dobytku a ošípaných"

Predkladateľ: Mgr. Peter Juhás, PhD.

Oponent: doc. Ing. Radovan Kasarda, PhD. FAPZ, SPU Nitra, Katedra genetiky a plemenárskej biológie

Velfér zohráva v chovoch HZ významnú úlohu, lebo čím nižšia je hladina stresu a počet stresových faktorov, tým je vyšší predpoklad vyššej produkcie a nižších nákladov spojených z následnou starostlivosťou o zver. Každá jedna operácia je spojená s velfér, ale v rôznej miere. Kvalita a stupeň welfare je v každom chove individuálna a je závislá dodržania rôznych podmienok. Preto je náročné stanoviť a udržiavať úroveň velfér. V zahraničí je bežné, že velfér zvierat sú venované samostatné zákonné úpravy, tieto ale predstavujú pre majiteľov a farmárov akýsi zoznam minimálnych požiadaviek a všeobecných podmienok, ktoré je potrebné dodržiavať. Na európskej úrovni je základom nariedenie EK 98/58/EC následne Lisabonská zmluva z roku 2009, ktorá definuje zviera ako cítiacu bytosť.

Velfér alebo pohodu hospodárskych zvierat nemôžeme určovať podľa odhadu mentálneho utrpenia, lebo ešte nie sme schopní takýto stav odmerať. Preto pre stanovenie pohody musíme brať do úvahy všetky možné fyziologické, imunologické, anatomické a produkčné znaky a vlastnosti ale aj etologické prejavy. Vo všeobecnosti sa na meranie pohody používajú či už fyziologické alebo behaviorálne metódy.

Niektorí autori zaraďujú temperament ako kritérium na triedenie konštitučných typov, ktorým sa rozumie stupeň dráždivosti a reaktívnosti nervovej sústavy na vonkajšie podráždenie. Už klasické rozdelenie konštitučných typov podľa temperamentu na základe rýchlosti podráždenia a útlmu v mozgu, ich sily, vyváženosti a pohyblivosti uviedol I. P. Pavlov.

Predložená habilitačná práca sa venuje temperamentu a jeho hodnoteniu významných druhov HZ – dobytku a ošípaných, napísaná je na 119 stranách (plus prílohy), s obvyklým členením. Veľkú pozornosť venoval autor metódam hodnotenia temperamentu dobytka a ošípaných, kde 25 s. resp. 20 s. veľmi podrobne opísal priebeh experimentov realizovaných v minulosti. O značnom rozsahu prehľadu o súčasnom stave riešenej problematiky svedčí aj zoznam použitej literatúry s počtom 133 pôvodných vedeckých prác, až na výnimky cudzojazyčných. Použitá literatúra je citovaná správne a je aktuálna. Ciele práce nadväzujú na

prehľadovú časť a obdobne opisným spôsobom približujú zámery práce, ktoré sú následne formulované do dvoch bodov a šiestich hypotéz. Materiál a metódy na 8 stranách textu veľmi detailne popisujú priebeh experimentu. V časti analýza dát autor uvádza vzorec, ktorý použil na matematickú korekciu času priblíženia. Je tento vzorec empirickým dielom autora alebo chýba relevantná referencia na zdroj? Aké sú základné tendencie pri korekcii podľa vzorca a aké sú limity jeho použitia? Aký význam majú hodnoty 2 a 10 vo vzorci? Výsledky a následná diskusia spolu na 22 stranách postupne opisujú popisnú štatistiku a výsledky štatistických analýz, dosiahnuté výsledky sú následne konfrontované s prácami iných (zahraničných) autorov. Mohol by autor exaktne vysvetliť výraz nabitie pocitu strachu, nie je to len pozostatok prekladu? Celý odstavec by potreboval preformulovať. Prečo autor používa označenie eigenvalue – nepozná slovenská štatistická terminológia iný vhodnejší význam?

Na tieto kapitoly nadväzuje bohatá tabuľková a grafická príloha, ktorá dotvára celkový obraz o výsledkoch dosiahnutých v experimentoch. Možno by bolo vhodné časť z nich použiť priamo v texte, aby bolo možné výsledky ľahšie sledovať. Mohol by autor vysvetliť rozhodnutie použiť Leveneho testu rovnosti variancií v prípade tabuliek 15 a 16? V tabuľkách 17, 20 atď. je prezentovaná popisná štatistika. Pohľad na priemer, medián a smerodajnú odchýlku naznačuje výraznú variabilitu dát, bola testovaná normalita alebo ju následné testy a výpočty napr. korelácii nepredpokladajú? Do akej miery sú tieto parametre ovplyvnené početnosťou? Pri tvorbe príloh sa pravdepodobne nepozornosťou podarilo prepašovať do popisu tabuliek a grafov cudzojazyčné označenia. Horizontálne tabuľky sú vložené naopak, záhlavím k okraju.

K práci mám niekoľko otázok resp. námetov do diskusie:

- Aký je vplyv veku a živej hmotnosti na temperament prasiat?
- Aký je vplyv plemennej príslušnosti na temperament ošípaných a HD?
- V záveroch boli zvieratá rozdelené do 4 typov podľa temperamentu, ako autorovo triedenie koreluje s tradičnými konštitučnými typmi podľa temperamentu?
- Do akej miery jednotlivé typy korelujú so stupňom fyziologickej reaktívnosti (komplexiou)?
- Sociálne plemenné hodnoty sú v zahraničí už overené v praxi, aké pevné efekty a interakcie sú súčasťou modelových rovníc a aký je význam pre chovateľa?
- Ako si vie autor predstaviť zaradenie hodnotenia temperamentu do selekčného indexu a v akom šľachtiteľskom programe?
- drobné pripomienky sú priamo v texte.

Záver

Predložená habilitačná práca „Hodnotenie individuálnych behaviorálnych vlastností – temperamentu pri dobytku a ošípaných“ Mgr. Petra Juhása, PhD. je dobre spracovaná, zvolená téma je aktuálna, metódy spracovania sú zodpovedajúce a práca prináša nové, zaujímavé poznatky v oblasti etológie a hodnotenia temperamentu. Stanovené ciele boli splnené a sú prínosom pre ďalší rozvoj vedy a výskumu.

Habilitačnú prácu ***odporúčam*** k obhajobe v študijnom odbore 6.1.4 Špeciálna živočíšna produkcia.

V Nitre, 01/06/2018